

**Gisteren,
vandaag
en nu op naar morgen**

**Evaluatie van de rekenkamercommissie
Renkum na haar eerste zittingsperiode
(maart 2006 tot oktober 2008) en
aanbevelingen voor de toekomst**

(5^e concept oktober 2008)

Inhoud

1. Inleiding

- 1.1 Aanleiding
- 1.2 Aanpak
- 1.3 Evaluatie-beslispunten

2. Startcondities en resultaten Rekenkamercommissie

- 2.1 Uitgangspunten
- 2.2 Feitelijke start
- 2.3 Productie Rekenkamercommissie vanaf januari 2006

3. Rol van de Rekenkamercommissie in relatie tot andere partijen

- 3.1 Raad
- 3.2 Samenleving
- 3.3 College en ambtelijke organisatie
- 3.4 Afstemmingsoverleg

4. Functioneren Rekenkamercommissie

- 4.1 Werkwijze
 - 4.1.1. *onderlinge samenwerking*
 - 4.1.2. *taakverdeling*
 - 4.1.3. *onderzoek zelf doen of uitbesteden*
 - 4.1.4. *benchmarks en quick scans*
 - 4.1.5. *Budget*
- 4.2 Samenstelling
- 4.3 Ondersteuning
- 4.4 Samenwerking

5. Samenvatting

6. Conclusies

7. Verbeterpunten

8. Aanbevelingen

- 8.1 Samenstelling
- 8.2 Budget
- 8.3 Ondersteuning

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In de Verordening “Rekenkamercommissie gemeente Renkum 2006” (vastgesteld d.d. 16 maart 2006) is in artikel 19 het volgende vastgelegd:

“De rekenkamercommissie dient uiterlijk eind 2008 een evaluatierapport van haar werkzaamheden met conclusies en aanbevelingen ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen.”

Los van deze aanleiding hadden de externe en interne leden van de Rekenkamercommissie ook nadrukkelijk zelf behoefte om te reflecteren op hun effectiviteit.

Dit evaluatierapport bestaat uit zowel een evaluatie van de uitgevoerde werkzaamheden, alsook een evaluatie van de werkwijze van de Rekenkamercommissie.

1.2. Aanpak

In april 2008 is een korte enquête gehouden onder de fractievoorzitters uit de raad, de collegeleden en de enkele personen uit de ambtelijke organisatie over hun ervaringen met en hun indrukken over de werkzaamheden van de Rekenkamercommissie. De resultaten van deze enquête zijn meegenomen bij de zelfevaluatie van de Rekenkamercommissie, die in juni 2008 in de Rekenkamercommissie heeft plaatsgevonden. Daarbij zijn ook de thema's ‘functioneren’ en ‘werkwijze’ aan bod gekomen. Om de zelfevaluatie van de Rekenkamercommissie in een breder kader te plaatsen, is informatie over landelijke ontwikkelingen en trends met betrekking tot het functioneren van Rekenkamercommissies in het algemeen opgenomen.

Het verslag van de zelfevaluatie die in juni 2008 heeft plaatsgevonden, is in de vergadering van 11 september 2008 door de voltallige Rekenkamercommissie vastgesteld.

Dit vastgestelde verslag en de resultaten van de enquête vormen de basis voor het voorliggende evaluatie rapport.

In de vergadering van 11 september 2008 bleek er een verschil van inzicht te bestaan tussen de externe leden en de interne leden over de voortgang met betrekking tot de evaluatie. Hierop volgde op 15 september een brief waarin beide externe leden aangaven niet meer in aanmerking te willen komen voor herbenoeming eind van het jaar 2008. In de ingelaste vergadering van 24 september 2008 hebben de interne leden van de Rekenkamercommissie het voorliggende evaluatierapport vastgesteld. De externe leden van de Rekenkamercommissieleden hebben het verslag ter kennisgeving toegestuurd gekregen.

Via de agendacommissie is de evaluatie aangeboden aan de raad.

1.3. Evaluatie-beslispunten

Punten waarover de raad zich naar aanleiding van deze evaluatie zou moeten uitspreken, zijn de volgende:

- * samenstelling Rekenkamercommissie;
- * benoeming nieuwe externe leden;
- * budgettaire aangelegenheden;
- * werkwijze Rekenkamercommissie, waaronder de ondersteuning van de Rekenkamercommissie;

Deze evaluatie-beslispunten worden in het laatste hoofdstuk benoemd, in de vorm van aanbevelingen. Een en ander wordt tevens verwoord in het raadsvoorstel dat bij deze evaluatie notitie hoort. In het laatste hoofdstuk staan tevens de actie- cq verbeterpunten beschreven die de Rekenkamercommissie zelf ter hand zal nemen.

2. Startcondities en resultaten Rekenkamercommissie

2.1. Uitgangspunten

Als uitvloeisel van de Wet dualisering gemeentebestuur (artikel 81 Gemeentewet) zijn gemeenteraden verplicht een rekenkamerfunctie in te vullen. Dit kan door het instellen van een Rekenkamer (alleen externe leden) of een Rekenkamercommissie (gemengde commissie).

De gemeenteraad van Renkum heeft in zijn raadsvergadering van 29 juni 2005 besloten tot het instellen van een Rekenkamercommissie.

De overwegingen van de raad luiden destijds als volgt:

- a. *starten met een rekenkamercommissie als groei-ontwikkelmodel, met een mix van onafhankelijkheid, deskundigheid en bestuurlijke betrokkenheid;*
- b. *bestaande uit vijf personen: twee raadsleden en drie externen, onder wie de voorzitter (voorzitter extern om de onafhankelijkheid in dit model optimaal te waarborgen);*
- c. *keuze voor een meerderheid van externen ten opzichte van internen (raadsleden) eveneens vanwege de gewenste waarborging van de onafhankelijkheid. (zie bijlage 1 voor de volledige tekst)*

De overweging voor de Raad om te kiezen voor een groei-ontwikkelmodel was om eerst ervaring op te doen en naar aanleiding van de ervaringen, te zoeken naar een model dat goed bij de gemeente Renkum past. De keuze is gemaakt om te beginnen met een, wat betreft grootte, werkbare rekenkamercommissie en daarom te beginnen met vijf leden. Gekozen is voor een gemengde Rekenkamercommissie bestaande uit drie externen en twee raadsleden. Drie externen om de onafhankelijkheid van de Rekenkamercommissie optimaal te waarborgen en twee raadsleden om de voeling met de raad te behouden.

Van de externe leden werd onderzoekservaring en kennis van de belangrijkste beleidsterreinen van de overheid verwacht. De opdracht aan de Rekenkamercommissie was om twee onderzoeken per jaar uit te voeren (in latere stukken wordt gesproken van één tot twee onderzoeken per jaar). Dit omdat van de externe leden werd verwacht dat ze voornamelijk zelf het onderzoek ter hand zouden nemen. Bij de selectieprocedure is met deze verwachting uitdrukkelijk rekening gehouden.

Voor de invulling van de ambtelijke ondersteuning is in 2005 gekozen deze te laten vervullen door de griffier en de plaatsvervangend griffier met een verwacht tijdsbeslag van maximaal 0,2 fte (één dag per week). Deze keuze kwam voornamelijk voort uit efficiency overwegingen: de griffie was al drie jaar werkzaam voor commissies van de raad, kende en beheerste de processen en enige onderzoekskennis en ervaring was eveneens aanwezig.

De kosten voor de ambtelijke ondersteuning worden, volgens de geldende Verordening op de rekenkamercommissie, betaald uit het jaarlijks door de raad aan de Rekenkamercommissie beschikbaar gestelde budget, dat toen gesteld was op 50.000 euro.

2.2 Feitelijke start

De raad heeft op 28 september 2005 een eerste verordening en een plan van aanpak voor de implementatie van de Rekenkamercommissie vastgesteld. Uiteindelijk is één en ander definitief vastgelegd in de verordening "Rekenkamercommissie gemeente Renkum

2006" (vastgesteld door de raad op 16 maart 2006) en concreet vertaald in een Reglement van orde en een daarbij behorend Onderzoeksprotocol. Het Reglement van orde en het onderzoeksprotocol zijn door de Rekenkamercommissie zelf verder uitgewerkt, onder andere voor wat betreft de wijze van onderwerpselectie en de werkwijze rond het hoor en wederhoor.

De Rekenkamercommissie is inmiddels ruim twee jaar in functie en vanaf april 2006 in de definitieve samenstelling.

De benoeming van de raadsleden in de Rekenkamercommissie vindt plaats voor één raadsperiode. Deze periode loopt af in maart 2010. De benoeming van de externe leden vindt plaats voor een periode van drie jaar met de mogelijkheid van herbenoeming. Deze periode loopt af eind december 2008.

Op 24 februari 2008 heeft één van de externe leden, om hem moverende redenen, besloten te bedanken voor zijn lidmaatschap van de Rekenkamercommissie. De Rekenkamercommissie heeft in afwachting van de resultaten van de evaluatie en de besluitvorming daarover door uw raad, besloten deze vacature vooralsnog niet in te vullen.

Op 15 september jl. hebben de beide andere externe leden aangegeven niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen. Herbenoeming is daarom niet aan de orde. Het invullen van de ontstane vacatures wel.

2.3 Productie Rekenkamercommissie vanaf januari 2006

Diversen:

- (Verordening Rekenkamercommissie 2005 en 2006)
- Reglement Rekenkamercommissie (2006) inclusief Onderzoeksprotocol Rekenkamercommissie (2006)
- Onderzoeksprogramma's 2006, 2007, 2008
- Jaarverslagen (2006, 2007)
- Evaluatieonderzoek onder raad, college en ambtelijke organisatie
- Evaluatienota (2008)

Rapporten:

- Benchmark formatie ambtelijke organisatie (2006) (extern onderzoeksbureau)
- Benchmark coalitieakkoord/kadernota (incl. rapportage De Lokale Rekenkamer) (2007) (extern onderzoeksbureau)
- Afkoppeling Hemelwater (incl. rapportage WUR) (2008) (extern onderzoeksbureau)

Quick-scans:

- Lessen uit het verleden (2006/2007) (raadsbrief, Rekenkamercommissie onderzoek)
- Jongerenbeleid (2007) (raadsbrief, Rekenkamercommissie onderzoek)
- WWB (2008) (raadsbrief, Rekenkamercommissie onderzoek)

In productie (2008):

- Onderzoek bouwprojecten (incl. rapportage Jacques Necker, extern onderzoeksbureau)

Onderzoeken in portefeuille voor 2009:

- Vooronderzoek inhuur/uitbesteden (mogelijke samenwerking met de Rekenkamercommissie gemeente Wageningen)

- Vooronderzoek gesubsidieerde instelling Het Venster (mogelijke samenwerking met de Rekenkamercommissie gemeente Wageningen)

3. Rol van de Rekenkamercommissie in relatie tot andere partijen

De Rekenkamercommissie ondersteunt de raad bij het uitoefenen van zijn controlerende (toezichthoudende) functie. De commissie is een commissie van de raad ex art. 84 Gemeentewet, in die zin dat de leden van de Rekenkamercommissie worden benoemd door de raad en de taken en bevoegdheden van de Rekenkamercommissie worden geregeld in een verordening van de raad.

De onderzoeksfunctie van de Rekenkamercommissie vraagt om een zelfstandige rolinvulling. Burgers, ambtenaren, het gemeentebestuur en de raad kunnen de rekenkamer attenderen op onderwerpen die onderzocht zouden kunnen worden. De Rekenkamercommissie bepaalt echter zelf welke onderzoeken wel of niet worden uitgevoerd. Hiervoor is destijds bij het opstellen van de wet uitdrukkelijk gekozen en dit is later in jurisprudentie nog eens benadrukt, om de onafhankelijkheid van de Rekenkamercommissie te borgen.

3.1. Raad

Hoewel de Rekenkamercommissie zelf bepaalt welke onderwerpen zij gaan onderzoeken, hecht zij veel waarde aan de inbreng van de raad bij het vergaren van onderzoeksonderwerpen. Juist omdat de Rekenkamercommissie de raad ondersteunt bij zijn controlerende functie, is het van groot belang dat de gekozen thematiek door de raad als politiek/maatschappelijk relevant wordt gezien.

De Rekenkamercommissie heeft voor het onderzoeksprogramma van 2007 en 2008 de raad uitgenodigd te komen met voorstellen voor onderwerpen. Tot nu toe is hieraan beperkt gehoor gegeven. De vertegenwoordiging van de raadsleden in de Rekenkamercommissie waarborgt echter wel dat er een goede weging van relevantie van onderwerpen voor de gemeente Renkum plaatsvindt.

De Rekenkamercommissie heeft in 2008 raadsleden meer betrokken bij de onderzoeken zelf. Bij het hemelwateronderzoek en het onderzoek naar bouwprojecten hebben (voor)gesprekken plaatsgevonden met raadsleden. Er was sprake van een grote bereidheid tot medewerking. De betrokkenheid van raadsleden bij de onderzoeken heeft de Rekenkamercommissie als positief ervaren. De Rekenkamercommissie wil deze vorm van samenwerking bij grote onderzoeken dan ook zoveel mogelijk continueren. Op dit punt worden in het laatste hoofdstuk suggesties voor verbetering gedaan.

Uit de enquête onder de fractievoorzitters komt naar voren dat zij van mening zijn dat de raad voldoende op de hoogte is van het bestaan en de werkwijze van de Rekenkamercommissie. De meerwaarde van de Rekenkamercommissie wordt als voldoende ervaren en de onderzoeksonderwerpen zijn voldoende relevant. Ook de werkwijze, samenwerking en rapporten van de Rekenkamercommissie krijgen een voldoende.

Een voldoende is mooi, maar de Rekenkamercommissie vindt dat op een aantal punten nog verbetering mogelijk is.

De doorlooptijd van onderzoeken kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat de aandacht voor het onderwerp naar de achtergrond raakt. Wanneer de Rekenkamercommissie meer

contactmomenten weet te vinden, vergroot dit de zichtbaarheid van de Rekenkamercommissie voor raadsleden.

De wijze van rapportage door de Rekenkamercommissie en de toelichting van de rapporten in de raad is volgens de leden van de Rekenkamercommissie nog wat formeel van aard. Hiervoor wordt door de Rekenkamercommissie nog naar andere vormen gezocht.

De follow-up van al uitgevoerde onderzoeken kan nu, twee jaar na aanvang van de Rekenkamercommissie, gestalte gaan krijgen. Op al deze punten worden in het laatste hoofdstuk suggesties voor verbetering gedaan.

3.2. Samenleving

In 2008 zijn burgers voor het eerst in de gelegenheid gesteld om zelf onderzoeksonderwerpen aan te dragen die geschikt zijn voor kortdurende onderzoeken (quick scans of benchmarks). Hierop zijn drie reacties ontvangen. De reacties waren over het algemeen vooral gericht op een individuele casus en daardoor niet geschikt voor Rekenkamercommissie onderzoek. De aangedragen onderwerpen raken wel zaken die in het algemeen bij inwoners kunnen spelen. Geprobeerd is daarom deze onderwerpen in een breder perspectief te plaatsen.

Dit heeft ertoe geleid dat de Rekenkamercommissie voornemens is een quick-scan uit te voeren naar de afhandeling van brieven. De burgers die op de oproep hebben gereageerd zijn schriftelijk door de Rekenkamercommissie geïnformeerd.

Het streven van de Rekenkamercommissie is om de komende jaren meer bekendheid te verkrijgen bij de inwoners van de gemeente. De Rekenkamercommissie heeft hier in 2007 al een start mee gemaakt door burgers te vragen een bijdrage te leveren aan het onderzoek afkoppelen hemelwater en door meer aandacht te besteden aan de externe communicatie (persgesprekken).

De oproep bij het hemelwateronderzoek heeft onder andere geleid tot actief contact met de werkgroep BLOM en heeft een aantal mooie praktijkvoorbeelden opgeleverd.

Voor betere externe communicatie zal de Rekenkamercommissie in het laatste hoofdstuk actiepunten benoemen.

3.3. College en ambtelijke organisatie

De resultaten van de enquête bij het college en de ambtelijke organisatie zijn uiteenlopend. De taken, samenstelling en werkwijze van de Rekenkamercommissie is bij de collegeleden en de meeste ondervraagde ambtenaren bekend.

Gemiddeld genomen wordt het functioneren van de Rekenkamercommissie als voldoende ervaren en zijn de onderwerpen van de Rekenkamercommissie voldoende relevant. In de toelichting wordt aangegeven dat de Rekenkamercommissie ervoor moet waken dat het onderzoeksprogramma niet te ambitieus is, dat er meer aan beleidsevaluatie in plaats van doelmatigheidsonderzoek zou moeten worden gedaan, dat er iets meer vertrouwen zou kunnen worden geven aan de ambtelijke organisatie en dat de rapportages wat meer positief kritisch zouden kunnen zijn.

De ervaring van de Rekenkamercommissie zelf is dat de ambtelijke organisatie aanvankelijk wat moeite leek te hebben met de vragen van de Rekenkamercommissie, soms vanwege andere prioriteiten en capaciteitsproblemen, maar ook vanwege aanvankelijke onbekendheid en wantrouwen tegen het kritisch tegen het licht houden van beleidsprocessen. Ook vanuit het college heeft de Rekenkamercommissie enige

terughoudendheid ervaren. Met de gemeentesecretaris zijn inmiddels heldere afspraken gemaakt over de medewerking van ambtenaren aan de onderzoeken en dat werpt inmiddels z'n vruchten af.

De procedure en de betekenis van het ambtelijk en bestuurlijk hoor en wederhoor blijken bij het college en de ambtelijke organisatie nog onvoldoende helder. Vooral bij de afronding van het hemelwateronderzoek is gebleken dat nazorg in de vorm van een nagesprek over het verloop van het proces tot veel verheldering en meer begrip kan leiden.

De resultaten van de enquête en de eigen ervaringen leren enerzijds dat er meer aandacht moet zijn voor de communicatie met de organisatie en het college en dat de eigen PR van de Rekenkamercommissie beter ter hand moet worden genomen.

3.4. Afstemmingsoverleg

Eens per jaar vindt er een zogenaamd afstemmingsoverleg plaats tussen de Rekenkamercommissie en de accountant, de Rekeningcommissie en de auditor. Op dat moment geven de aanwezigen een presentatie van de werkzaamheden die zij het afgelopen jaar hebben uitgevoerd en worden de verschillende onderzoeksonderwerpen voor het komende jaar waar mogelijk op elkaar afgestemd. Dit overleg vindt doorgaans plaats in november.

4. Functioneren van de Rekenkamercommissie

4.1. Werkwijze

Landelijke tendens:

Gemiddeld publiceren rekenkamers 1 á 2 onderzoeken per jaar. Vrij vertaald en met een redelijke onzekerheidsmarge ligt het aantal rapporten per jaar op 800 (500 onderzoeken en 300 quickscans). Verder houden rekenkamers zich met nog andere dingen bezig. 50 van de 142 rekenkamers geven aan rekenkamerbrieven, nieuwsbrieven en handreikingen te verspreiden of discussieavonden, symposia en gesprekken te houden. Bij de uitvoering van een quick scan hanteert de rekenkamer andere procedures dan bij een uitgebreid onderzoek. Dit kan soms tot verwarring of onzorgvuldigheid leiden. Immers, er wordt minder diepgravend onderzocht maar er worden soms wel met grote stelligheid conclusies getrokken. Juist omdat rekenkamers variëren in hun producten is het goed dat rekenkamers zich realiseren dat het ook belangrijk is voor de andere producten (als een quick scan of een rekenkamerbrief) procesregels af te spreken.

Van de rekenkamers besteedt 92% een deel van het budget aan de vergoeding van de externe leden. Van de rekenkamers die geld besteden aan de vergoeding van de externe leden, besteedt bijna 60%, minder dan 20% van het budget hieraan. Van de rekenkamers die geld besteden aan communicatie (40% van de rekenkamers doet dat), besteedt iedereen (100%) er minder dan 20% aan. Het meeste geld wordt uitgegeven aan de inhuur van externe onderzoeksbureaus. Van de rekenkamers die een extern onderzoeksbureau inhuren (78% doet dat), geeft 52% er minimaal van 40% van het budget aan (31% geeft 40-60 procent, 21% geeft 60-80 procent en 1% geeft 80-100%). Als we het budget van alle rekenkamers bij elkaar optellen en dat delen door het aantal inwoners dat Nederland telt, kunnen we met een natte vinger uitrekenen dat rekenkamers per inwoner in 2007 gemiddeld 1,30 euro te besteden hebben. Dit is iets meer dan vorig jaar (toen was dit 1,23 euro).

(bron:www.lokalerekenkamer.nl, Monitor 2007)

Uitwisselen informatie

Veel rekenkamers menen elkaar in de toekomst nog meer te kunnen ondersteunen in het uitwisselen van informatie. Ook meer uitwisseling over welke methodiek gehanteerd

zou kunnen worden en hoe een goed normenkader op te stellen, behoort tot de mogelijkheden.

Rekenkamers halen veel informatie uit andere rapporten. Hoewel bovenstaande wens duidelijk maakt dat rekenkamers meer structureel van elkaars expertise gebruik willen maken, doen veel rekenkamers dat in zekere mate al. Acht op de tien respondenten geeft aan het afgelopen jaar rapporten van andere rekenkamers gebruikt te hebben om ervaring met een onderzoeksonderwerp op te doen. Zowel bij het opstellen van het normenkader (bijna zeven op de tien) en onderzoeksaanpak (bijna acht op de tien), als bij het

formuleren van de hoofdvraag en deelvragen (zeven op de tien respondenten) gebruiken rekenkamers informatie uit rapporten van andere rekenkamers.

(bron:www.lokalerekenkamer.nl, Monitor 2008)

4.1.1. onderlinge samenwerking

Tot voor kort was de sfeer en de samenwerking in de Rekenkamercommissie redelijk te noemen. Wel was overigens duidelijk dat er nog verder moest worden geïnvesteerd in teamkwaliteit. Dit bleek eens te meer bij het opstappen van één van de externe leden in februari 2008. Een andere werkwijze waarbij de leden elkaar eerder betrekken bij de onderzoeken moest tot een grotere saamhorigheid leiden (zie ook hierna). Echter door

het verschil van inzicht met betrekking tot de evaluatie is de relatie tussen de overgebleven externe leden en de interne leden op scherp komen te staan, met als uiteindelijk resultaat de brief van 15 september 2008, waarin de externe leden te kennen gaven niet meer voor herbenoeming in aanmerking te willen komen.

4.1.2. taakverdeling

De aanvankelijke praktijk binnen de Rekenkamercommissie was er één waarbij in een tandem, een extern lid en een raadslid, het individuele onderzoek ter hand namen en in de vergadering van de commissie zelf nog slechts in globale en afsluitende zin over de rapportages werd gesproken. Dit kwam de saamhorigheid en de betrokkenheid van de andere leden bij het onderzoek niet ten goede. In de loop van 2007 is daarom afgesproken al eerder de andere leden in het proces te betrekken. Niet alleen om daarmee een grotere betrokkenheid bij alle leden te realiseren en de discussie in de Rekenkamercommissie meer inhoud te kunnen geven, maar ook om meer profijt te trekken van ieders deskundigheid.

4.1.3. onderzoek zelf doen of uitbesteden

In de grotere onderzoeken die de Rekenkamercommissie heeft uitgevoerd, bleek er veel tijd en energie te gaan zitten in het vergaren en ordenen van het feitenmateriaal. Ondanks de bereidwilligheid van de ambtelijke organisatie tot het verschaffen van informatie, bleek het bruikbaar maken van deze informatie tot adequaat onderzoeksmateriaal steeds weer een behoorlijk tijdverslindende klus. Om dit enigszins te verbeteren zijn er werkafspraken gemaakt met de gemeentesecretaris. Waar mogelijk zorgt de organisatie voor werkbaar aangeleverd archiefmateriaal. Voor de externe leden, voor wie de werkzaamheden voor de Rekenkamercommissie niet tot de dagelijkse werkzaamheden behoren, is deze klus ook niet binnen een redelijke termijn te klaren. Daar komt bij dat de toegevoegde waarde van de externe leden in meerdere mate ligt bij het ontwerpen van de onderzoeksopzet enerzijds, en het beschouwen van de resultaten anderzijds. Een te sterke betrokkenheid in het onderzoek zelf gaat ten koste van de distantie die noodzakelijk is om op basis van het feitenmateriaal tot voor de Raad adequate conclusies en aanbevelingen te komen. Op dit vlak kunnen verbeterpunten bijdragen aan het efficiënter doen verlopen van onderzoek.

Onderzoeken van de rekenkamers worden in de helft van de gevallen uitgevoerd door externe bureaus. Soms doen zij dit in samenwerking met leden van de rekenkamer. In de andere helft van de gevallen wordt het onderzoek uitgevoerd door de leden van de rekenkamer of door de ondersteuning van de rekenkamer. Zeven op de tien rekenkamers hebben het afgelopen jaar een extern bureau ingeschakeld (in 2007 was dit nog vijf op de tien). In ongeveer 70% van de gevallen huurden rekenkamers deze externen in voor onderzoek, in 15% van de gevallen voor advies en in eveneens 15% van de gevallen voor een training (ook hier is sprake van een lichte stijging ten opzichte van 2007).
(bron:www.lokalerekenkamer.nl, Monitor 2008)

4.1.4. benchmarks en quick scans

Met het gesetteld raken van het instituut rekenkamer bij de lagere overheden, heeft zich ook een groot aanbod ontwikkeld van onderzoeksbureaus die onderzoeken van uiteenlopend karakter aanbieden.

Nieuwe onderzoeksmethodieken hebben hun intrede gedaan, waarbij er minder gevalideerd en minder diepgravend onderzoek wordt verricht. De Rekenkamercommissie wil deze methodieken zeker niet aan de kant schuiven, maar zal wel steeds kritisch blijven op de waarde die aan deze onderzoeken kan worden toegekend.

Voorbeelden van instrumenten die de Rekenkamercommissie tot nu toe heeft ingezet zijn:

- het instrument benchmark: een benchmark is een techniek om de eigen prestatie of de eigen organisatie te vergelijken met de prestaties of de organisaties van anderen. Dit instrument kan bijvoorbeeld als extra instrument worden toegevoegd aan grotere onderzoeken.
- het instrument quickscan: in een quickscan wordt op basis van een beperkte steekproef een impressie verkregen van de kwaliteit van onderdelen van de gemeentelijke dienstverlening. De quickscan helpt om vat te krijgen op de vraag over de eventuele noodzakelijkheid van een verdergaand onderzoek.

Beide elementen hebben een plek gekregen in het onderzoeksprogramma 2008, waarbij vooral bij de quickscans wordt uitgegaan van de directe bemoeienis van één van de externe leden.

4.1.5. Budget

De raad stelt jaarlijks het budget voor de Rekenkamercommissie vast. Voor de jaren 2006 t/m 2008 bedroeg het budget steeds € 50.000, -. Volgens de geldende verordening worden ten laste van dit budget de kosten gebracht voor:

- a. de vergoedingen voor de externe leden;
- b. externe deskundigen die eventueel door de Rekenkamercommissie zijn ingeschakeld;
- c. het ambtelijk secretariaat;
- d. eventuele overige uitgaven die de commissie nodig acht voor de uitoefening van haar taak.

In verhouding tot vergelijkbare gemeenten, heeft de Rekenkamercommissie met deze 50.000 euro een gemiddeld budget. Tot nu toe is de Rekenkamercommissie elk jaar goed uitgekomen met dit budget. De leden van de Rekenkamercommissie vinden het opportuun noch noodzakelijk, mede gezien de Renkumse financiële situatie, de hoogte van dit budget ter discussie te stellen.

De grootste posten zijn de vergoedingen voor de externe leden (€ 260, - per vergadering en € 65, - per uur voor andere werkzaamheden) en het ambtelijk secretariaat (griffier en plv. griffier ieder voor 4 uur per week). In 2006 en 2007 telde de Rekenkamercommissie, zoals eerder vermeld, drie externe leden; momenteel zijn dat er nog twee. Zoals aangegeven hebben deze twee externe leden aangegeven eind 2008 niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen.

Gebleken is dat het budget toereikend is voor het uitvoeren van één groter onderzoek per jaar en aan te vullen met enkele quick scans of een tweede groter onderzoek, indien sprake is van samenwerking met een andere Rekenkamercommissie.

Voor de concrete toerekening van de verschillende kosten aan dit budget zij verwezen naar bijlage twee een uitgavenoverzicht, opgenomen in het Jaarverslag van de Rekenkamercommissie 2007.

4.2. Samenstelling

Landelijke tendens:

Gevraagd naar het gehanteerde model van de rekenkamer, blijkt het beeld overeen te komen met de verhouding van vorig jaar. Het lijkt erop dat er een status-quo is bereikt. Zowel het gemengde als het externe model hebben beide ongeveer 40% van de rekenkamermarkt in handen. Het interne model met een externe voorzitter heeft een kleine terreinwinst geboekt, wellicht ten kost van het gehele interne model. Het directeursmodel stabiliseert ook. De tendens dat steeds minder raadsleden zitting hebben in de rekenkamercommissie valt niet meer waar te nemen.

(Bron: www.lokalerekenkamer.nl, Monitor 2007)

Uit de RekenkamerMonitor 2008 blijkt dat de verdeling van verschillende rekenkamermodellen en de grootte van de budgetten (€ 1,30 per inwoner) nagenoeg hetzelfde zijn gebleven. De meeste rekenkamers kozen voor een gemengd model of een extern model.

Het directeursmodel neemt iets af. Ook kiezen de meeste rekenkamers ervoor ambtelijk én bestuurlijk wederhoor toe te passen. Op het gebied van secretariële- en onderzoeksondersteuning zijn wel wat kleine ontwikkelingen waar te nemen.

(bron: www.lokalerekenkamer.nl, Monitor 2008)

De gemeente Renkum heeft bij de invulling van de rekenkamerfunctie, uitdrukkelijk gekozen voor een gemengde samenstelling (raadsleden en externe leden).

Doorontwikkeling op termijn naar een geheel uit externe leden bestaande Rekenkamer werd als mogelijkheid open gelaten. Uit de enquête onder raads- en collegeleden blijkt dat over een dergelijke samenstelling verschillend gedacht wordt. Een aantal raadsleden, onder wie ook één van de raadsleden die op dit moment zitting heeft in de Rekenkamercommissie, en één van de collegeleden is van mening dat de dubbele petten voor raadsleden onverenigbaar zijn. Anderen achten de betrokkenheid van de raad in de huidige vorm van belang om voeling te houden met de Rekenkamercommissie en om de couleur locale inhoud te geven.

In de evaluatievergadering van de Rekenkamercommissie van juni 2008 is geconstateerd dat aan beide modellen voor- en nadelen kleven. Het is niet een zwart/wit kwestie van raadsleden erin of eruit, maar meer een kwestie van hoe doe je het meeste recht aan de instrumentele functie van de Rekenkamercommissie (bijdragen aan controle functie van de raad) en de onafhankelijkheid van de commissie van diezelfde raad. En vooral ook welk model past het beste in de eigen gemeente.

De dubbele verantwoordelijkheid van het lidmaatschap van de Rekenkamercommissie en raadslid kan, uiteraard afhankelijk hoe het raadslid omgaat met deze verantwoordelijkheid, herkenbaar zijn in de bijdrage van de interne leden in de vergaderingen van de Rekenkamercommissie. Hiermee zij zeker niet gezegd dat dit de verhoudingen en de interactie in de vergaderingen van deze Rekenkamercommissie negatief heeft beïnvloed en dat rapportages hierdoor gekleurd zouden zijn. Desalniettemin is reflectie op dit aspect op zijn plaats.

De Rekenkamercommissie is van mening dat keuze voor een model met louter externen eveneens een aantal negatieve gevolgen zou kunnen hebben. Omdat de externe leden geen deel uitmaken van de Renkumse gemeenschap zorgen de raadsleden voor inbreng

van onmisbare lokale wetenswaardigheden en vervullen zij daarnaast ook een liaison naar de raad.

Ook al is de Rekenkamercommissie ten principale onafhankelijk, haar opdracht is te komen tot voor de Renkumse gemeenteraad relevante en bruikbare conclusies en aanbevelingen. Louter een externe samenstelling brengt het risico met zich mee van het losraken van de lokale politiek en de lokale gemeenschap. Eén van de interne leden is desondanks ten principale van opvatting dat het raadslidmaatschap zich niet verenigt met het lidmaatschap van de Rekenkamercommissie en daarom de voorkeur moet worden gegeven aan een louter uit externen bestaande Rekenkamer.

De Rekenkamercommissie concludeert dat wat het punt 'samenstelling' betreft altijd wel verschil van opvatting zal blijven bestaan. Veel hangt natuurlijk ook af van de personen die zitting hebben in de Rekenkamercommissie of Rekenkamer en van de lokale bestuurscultuur. Het zoeken naar een compromis, waarbij aan de verschillende invalshoeken zoveel mogelijk recht wordt gedaan, lijkt op dit moment de voor gemeente Renkum beste oplossing.

De raad heeft aangegeven dat er in elk geval duidelijkheid moet komen over het Renkumse model vóór de komende raadsverkiezingen. De Rekenkamercommissie stelt voor dat er voor deze periode een duidelijke keuze wordt gemaakt, waarbij zij vooruitlopend op de aanbevelingen hierna, opmerkt dat het wellicht een keuze zal worden uit een volledig extern model of een meer gebalanceerd gemengd model. Voor wat betreft dit laatste model heeft de Rekenkamercommissie begrepen dat bijvoorbeeld in Veenendaal en Wageningen, waar dit gebalanceerd gemengd model wordt gehanteerd, deze grotere afvaardiging van raadsleden in de Rekenkamercommissie het voordeel heeft dat het opzetten van de raadspet geneutraliseerd en sociaal gecontroleerd wordt. Het bewustzijn van het op dat moment in een andere setting en met een andere verantwoordelijkheid aan het werk zijn, kan dit effect hebben. Uitbreiding van het aantal raadsleden zou bij kunnen dragen aan een meer diepgaande inhoudelijke discussie. Ook ontstaat er meer ruimte en aanleiding de externe leden met hun deskundige achtergrond om onafhankelijk advies/feedback te vragen bij kwesties waar de raad niet zozeer in politieke zin, maar als materie mee worstelt.

Een mogelijkheid om het gevoelde nadeel van een compleet externe Rekenkamer, namelijk geen voeling meer met de raad en geen lokale inbreng, te neutraliseren, is te werken met een Rekenkamercommissie klankbordgroep. Deze klankbordgroep bestaat dan uit raadsleden (bijvoorbeeld de Rekeningcommissie) en kan bijvoorbeeld twee of meer keer per jaar als klankbord fungeren voor de Rekenkamer. Momenten om te klankborden zijn bij uitstek het voorbereiden van het onderzoeksjaarplan, het jaarverslag en het afstemmingsoverleg.

4.3. Ondersteuning

Landelijke tendens:

Ongeveer 40% van de rekenkamers heeft de beschikking over een onderzoeker voor 1 of 2 dagen in de week. Vorig jaar 2006 was dit nog 25%. Dit is een toename. Het betekent ook dat de helft van de rekenkamers geen onderzoeksondersteuning heeft. Secretariële ondersteuning is wel gemeengoed onder rekenkamers. Ruim 80% heeft daar beschikking over. In slechts 20% van de gevallen is dit meer dan 1 dag in de week.

In het budget lijkt weinig ontwikkeling te zijn. Procentueel zijn de afwijkingen minimaal. 56% van de rekenkamers heeft een budget lager dan 40.000,- euro. Ongeveer 25%

heeft een budget van 70.000, - euro of meer. 7 op de 10 respondenten is van mening dat dit budget voldoende is om adequaat invulling te geven aan de taken van de rekenkamer (dat geldt dus ook voor het budget van 40.000 euro). De hoogte van het beschikbare budget is niet van invloed op de wijze waarop respondenten deze vraag hebben beantwoord.

(Bron: www.lokalerekenkamer.nl)

Secretariële- en onderzoeksondersteuning nemen licht toe

Net als in 2007, blijkt ook dit jaar dat de meeste rekenkamers gebruik maken van secretariële ondersteuning. Zeker negen op de tien rekenkamers maken hier gebruik van (een lichte stijging ten opzichte van vorig jaar). In een kwart van de gevallen gaat het hier om een ondersteuning van meer dan één dag in de week. Ten opzichte van vorig jaar is ook de onderzoeksondersteuning wederom toegenomen. Vier op de tien rekenkamers hebben voor één of twee dagen onderzoeksondersteuning. Twee op de tien rekenkamers hebben deze ondersteuning zelfs voor meer dagen in de week. Onderzoeken van de rekenkamers worden in de helft van de gevallen uitgevoerd door externe bureaus. Soms doen zij dit in samenwerking met leden van de rekenkamer. In de andere helft van de gevallen wordt het onderzoek uitgevoerd door de leden van de rekenkamer of door de ondersteuning van de rekenkamer. Zeven op de tien rekenkamers hebben het afgelopen jaar een extern bureau ingeschakeld (in 2007 was dit nog vijf op de tien). In ongeveer 70% van de gevallen huurden rekenkamers deze externen in voor onderzoek, in 15% van de gevallen voor advies en in eveneens 15% van de gevallen voor een training (ook hier is sprake van een lichte stijging ten opzichte van 2007).

Rekenkamers ervaren de dubbelfunctie ambtelijk secretarisgriffie als positief

In iets meer dan de helft van de gevallen is de ambtelijk secretaris ook werkzaam op de griffie van de desbetreffende gemeente. De meeste respondenten staan neutraal of positief tegenover deze dubbele functie. Zij ervaren vooral de kruisbestuiving en de eenvoudige ingang in de ambtelijke organisatie als positief. Slechts één op de tien respondenten staat negatief tegenover deze dubbele functie. Zij verwachten dat de dubbele functie voor belangenverstrengeling kan zorgen.

(bron: www.lokalerekenkamer.nl, Monitor 2008)

Wat betreft de secretariële ondersteuning door de griffie is men het erover eens dat deze goed is. Heldere werkafspraken kunnen verder bijdragen aan het in evenwicht brengen van de verwachtingen over en weer. Op onderdelen is over de reikwijdte van de inzet van het ambtelijk secretariaat nog enige onduidelijkheid.

In de verordening van de Rekenkamercommissie is opgenomen dat de ambtelijk secretaris belast is met de agendaplanning, de verslaglegging en de dossiervorming. In het reglement (Onderzoeksprotocol) van de Rekenkamercommissie is deze rol echter uitgebreider omschreven en heeft de ambtelijk secretaris ook een rol bij het onderzoeksproces.

In de praktijk blijkt dat de externe leden behoefte hebben aan die uitgebreide ondersteuning en informatievoorziening.

In het laatste hoofdstuk worden mogelijke verbeterpunten aangegeven.

4.4. Samenwerking met anderen

Landelijke tendens:

Een van de belangrijkste conclusies uit de RKM 2007 is dat rekenkamers niet worden beïnvloed door model of budget. Er is niet één model dat het beste functioneert, tevredenheid is waarneembaar over de volle breedte. Belangrijke interpretatie van deze gegevens is dat meer standaardisatie en meer regels opleggen vanuit 'Den Haag' niet nodig is. Professionalisering van rekenkamers ontstaat dus niet door standaardisatie van het model. Professionalisering ontstaat door het opdoen van ervaring die bij veel (kleine) rekenkamers nu nog beperkt is tot de publicatie van één of twee onderzoeken. Gedeelde databases met onderzoeksrapporten en gemakkelijkere samenwerking tussen rekenkamers kunnen daar ook aan bijdragen. De Lokale Rekenkamer verwacht dan ook wel standaardisatie in onderzoeksrapporten. Rekenkamers leren van elkaar in het doen van onderzoek en zoeken naar resultaten waar ze zelf wat aan hebben. Daarnaast zullen de rekenkamers bij sommige onderzoeken veel vaker dan nu inzoomen op de lokale situatie. Denk bijvoorbeeld aan een vervolgonderzoek naar aanleiding van een eerder rapport uitgebracht door het college, of naar aanleiding van een financieel of politiek debat in de gemeente.

Daarbij zullen rekenkamers steeds meer de keuze kunnen maken tussen onderzoeken die in gezamenlijk met anderen of via een gestandaardiseerde aanpak worden uitgevoerd én onderzoeken die zeer specifiek zijn toegesneden op de lokale situatie. Keuze uit een confectie- of maatpak dus, al naar gelang de situatie dat wenst.

(Bron: www.lokalerekenkamer.nl, Monitor 2007)

Gezamenlijke rekenkamers / één persoon in meerdere rekenkamers

Twee op de tien respondenten geeft aan dat de rekenkamer in de praktijk werkt als een gezamenlijke rekenkamer voor meerdere gemeenten. Van deze gezamenlijke rekenkamers werkt ongeveer 60% als rekenkamer voor twee of drie gemeenten. De overige rekenkamers (40%) werken als rekenkamer voor meer dan vier gemeenten. Twee op de tien respondenten heeft op een of andere wijze zitting in meerdere rekenkamers. Ook hier geldt weer dat het merendeel (ongeveer 80%) van deze groep zitting heeft in twee of drie rekenkamers. De overige respondenten (20%) zitten zelfs in meer dan drie rekenkamers, in een enkel geval zelfs in meer dan zeven rekenkamers. Geen van de leden of ambtelijk secretarissen van een gezamenlijke rekenkamer is ontevreden over de samenwerking. Bijna negen op de tien respondenten zijn zelfs tevreden tot zeer tevreden over het model van een gezamenlijke rekenkamer.

Raadsleden over de gezamenlijke rekenkamer

Raadsleden zijn iets minder positief over de gezamenlijke rekenkamer dan rekenkamerleden. Hoewel meer dan de helft tevreden tot zeer tevreden is, geeft drie op de tien raadsleden aan er neutraal tegenover te staan en is één op de tien raadsleden zelfs ontevreden.

De mogelijkheid tot benchmarking wordt over het algemeen als positief ervaren, kritiek is er op de relevantie van gekozen onderwerpen voor hun gemeenten ("in een andere gemeente is het onderwerp relevant, wij draaien dan maar mee").

(Bron: www.lokalerekenkamer.nl, Monitor 2008)

De Rekenkamercommissie van de gemeente Renkum is het laatste halfjaar in contact gekomen met de Rekenkamercommissie van Wageningen. Wageningen kent ook een gemengd model, met vier raadsleden, twee externe leden, waar onder de voorzitter en tevens een extern parttime secretaris/onderzoeker. Hun budget bedraagt jaarlijks € 60.000, - .

Overleg was gestart over mogelijkheden van samenwerking. Dit overleg is tijdelijk stop

gezet, nu de raad van Wageningen een motie heeft aangenomen om de mogelijkheden van een samenwerkingsverband te onderzoeken in WERV verband.

Het leek de Rekenkamercommissie aantrekkelijk om naast de eigen onderzoeken, ook onderzoeken uit te voeren met een rekenkamer(-commissie) van een qua grootte vergelijkbare gemeente. Enerzijds om op natuurlijke wijze te kunnen vergelijken (benchmarken), anderzijds vanwege de financiële voordelen bij de uitbesteding aan een extern bureau. Ook biedt samenwerking de mogelijkheid om een gemeenschappelijk thema (gemeenschappelijke regeling, of gesubsidieerde instelling) als onderzoeksobject te nemen.

De keus die gemeente Wageningen nu gaat onderzoeken namelijk een gemeenschappelijke rekenkamer(-commissie), is voor de huidige leden van de Rekenkamercommissie niet aan de orde. De Rekenkamercommissie wilde wel samen met de Rekenkamercommissie van de gemeente Wageningen experimenteren met gezamenlijke onderzoeken en onderzoeksbegeleiding op ad hoc basis. De Rekenkamercommissie zal zich ook verdiepen in de resultaten van de samenwerking tussen diverse andere Gelderse gemeenten en zal de Raad over het verloop van en de bevindingen met betrekking tot samenwerking met andere Rekenkamercommissies op de hoogte houden.

5. Samenvatting

De Rekenkamercommissie heeft het eigen functioneren onder de loep genomen en constateert dat er kan worden teruggekeken op een periode dat het best gekenmerkt kan worden als een leerproces. Er is een aantal interessante onderzoeken gedaan, er is met verschillende onderzoeksmethodieken ervaring opgedaan en er is sprake van een groeiende samenwerking met andere partijen. De onderlinge samenwerking leek na een eerste gewenningsperiode te verbeteren o.a. door de keuze voor een andere werkwijze. Veel ervaring hebben de leden daar niet mee kunnen opdoen, nu een verschil van inzicht over de evaluatie voor de externe leden aanleiding is geweest om aan te geven dat zij niet meer voor herbenoeming in aanmerking wilden komen.

De betrokkenheid van de raad tijdens de laatste twee onderzoeken heeft de Rekenkamercommissie als zeer positief ervaren. De Rekenkamercommissie wil de betrokkenheid van de raad in de komende periode vergroten door de raad opnieuw te betrekken bij het aandragen van onderzoeksonderwerpen en door de raad op een meer creatieve wijze periodiek over de voortgang en de resultaten van onderzoek te informeren.

Met het betrekken van de samenleving bij de onderzoeken van de Rekenkamercommissie is een eerste voorzichtige start gemaakt bij het hemelwateronderzoek. Daarnaast zijn burgers afgelopen jaar voor het eerst uitgenodigd om onderwerpen aan te dragen. De Rekenkamercommissie wil de betrokkenheid van burgers verder vergroten door meer publiciteit en wil burgers betrekken bij onderzoeken.

College en ambtelijk organisatie zijn gemiddeld genomen tevreden over de Rekenkamercommissie, maar zien de Rekenkamercommissie nog teveel als 'afreken'-kamer. Soms blijkt er sprake van onduidelijkheid over de rol en procedures van de Rekenkamercommissie. De Rekenkamercommissie wil dit verbeteren door meer directe mondelinge communicatie en door het opstellen van een procedure o.a. met betrekking tot het hoor en wederhoor.

De Rekenkamercommissie is er in de eerste periode van haar bestaan in geslaagd om de doelstelling van een tot twee onderzoeken per jaar te halen. De Rekenkamercommissie heeft in de afgelopen periode ervaren dat het verzamelen van het feitenmateriaal veel tijd kost. Het volledig onder eigen regie uitvoeren van onderzoek is volgens de Rekenkamercommissie ook niet altijd gewenst ("slager keurt zijn eigen vlees"). De Rekenkamercommissie wil daarom bij grote onderzoeken het verzamelen van feitenmateriaal uitbesteden en zelf vooral aan de voorkant sturen bij de opdrachtformulering en aan het eind komen tot een zelfstandige rapportage met op de Renkumse situatie toegesneden conclusies en aanbevelingen

De Rekenkamercommissie zal ook in de toekomst volstaan met het jaarlijks uitvoeren van één (maximaal twee) grote onderzoeken. De Rekenkamercommissie wil de grote onderzoeken aanvullen door jaarlijks één of twee quickscans in eigen beheer uit te voeren. De Rekenkamercommissie zoekt ook naar mogelijkheden van samenwerking met anderen, om de onderzoekscapaciteit te vergroten en het lerend vermogen te versterken.

Binnen de Rekenkamercommissie heeft een discussie plaatsgevonden over de samenstelling van de Rekenkamercommissie. Zowel binnen de raad als het college zijn geluiden te horen over een andere gewenste samenstelling. De Rekenkamercommissie

concludeert dat er het beste gekozen kan worden voor een duidelijk model dat aansluit op de Renkumse bestuurscultuur.

6. Conclusies

Conclusie met betrekking tot de samenstelling van de Rekenkamercommissie

De samenstelling zou moeten worden aangepast. Niet vanuit een probleemsituatie, maar vanuit de veronderstelling dat door het aanpassen van de samenstelling de werkwijze en resultaten van de Rekenkamercommissie zullen verbeteren. Uitgangspunten blijven onafhankelijkheid en het bijdragen aan de controlerende taak van de gemeenteraad.

Om dit te bereiken, heeft de samenstelling van de Rekenkamercommissie van raadsleden en externen nog steeds de voorkeur bij de meerderheid van de Rekenkamercommissie, toen nog bestaande uit 2 raadsleden en 2 externe leden. Wel zou het uitbreiden van het aantal raadsleden bij kunnen dragen tot een meer diepgaande inhoudelijke discussie en bijdragen aan de objectieve houding van de raadsleden.

Een Rekenkamercommissie model met meer raadsleden dan externe leden kan bovendien leiden tot meer draagvlak bij de raad voor de Rekenkamercommissie (wat nog verder versterkt zou kunnen worden door een koppeling van Rekenkamercommissie en Rekeningcommissie) en de mogelijkheid van de invulling van rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer. Tevens is hiermee de lokale insteek gewaarborgd.

Een groeimodel naar een volledig uit externen bestaande Rekenkamer blijft tot de opties behoren, maar betrokkenheid van de raad op wat voor manier dan ook heeft nog wel de voorkeur.

De mogelijkheid is geopperd om te werken met een Rekenkamercommissie klankbordgroep, bestaande uit raadsleden (bijvoorbeeld de Rekeningcommissie), die ca. twee keer per jaar met de Rekenkamercommissie om de tafel gaat zitten om te klankborden over onderzoeksonderwerpen, werkwijze, lokale ontwikkelingen en andere relevante zaken.

Conclusie met betrekking tot werkwijze onderzoeken

Zonder dat dit tot een budgetverhoging zou leiden, is de Rekenkamercommissie voorstander van het meer uitbesteden van onderzoeken aan externen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan onderzoeksbureaus of onderzoekers van andere gemeentelijke Rekenkamercommissie's, waarmee wordt samengewerkt. De Rekenkamercommissie leden zouden zich meer bezig moeten houden met het optimaal formuleren van de onderzoeksopdracht en het formuleren van conclusies en aanbevelingen dan met het doen van onderzoek. Dit komt ook de objectiviteit van het onderzoek ten goede.

Conclusie met betrekking tot de communicatie

De Rekenkamercommissie zal de communicatie en de PR naar buiten toe krachtiger moeten neerzetten. Goede communicatie met de organisatie en

het college (niet alleen tijdens onderzoeken) is van groot belang voor goede verhoudingen en acceptatie. Begonnen moet worden met heldere procesafspraken die bij iedereen bekend moeten zijn.

Behalve een goede voor- en nazorg richting college en ambtelijke organisatie, moet er ook aandacht zijn voor meer creatievere wijzen van aanbieden van rapporten aan de raad.

De contactmomenten met de raad zouden ook regelmatig moeten plaatsvinden. Onderzoek zakt wat op de achtergrond door de te lange doorlooptijden.

Conclusie met betrekking tot secretariële ondersteuning

De Rekenkamercommissie leden, in de toenmalige bezetting van 2 raadsleden en 2 externe leden, verschillen van mening over de invulling van de ondersteuning van de Rekenkamercommissie. Hoewel een ieder tevreden is over de werkzaamheden die de griffie verricht, is er verschil van mening over de invulling van de ondersteuning. Duidelijkheid over de invulling van de ondersteuning kan dit verhelpen. Zo kan er per onderzoeksproject worden aangegeven hoe de taakverdeling er uit komt te zien.

Conclusie met betrekking tot samenwerking met andere gemeenten

Gestart was met het bespreken van mogelijkheden voor samenwerking met de gemeente Wageningen. Echter de Raad van de gemeente Wageningen heeft een motie aangenomen om de mogelijkheden te onderzoeken voor een samenwerkingsverband tussen de WERV gemeenten. De gesprekken zijn nu tijdelijk stopgezet.

Andere samenwerkingsvormen worden vooralsnog buiten beschouwing gelaten.

7. Eigen verbeterpunten

Relatie Raad / Rekenkamercommissie

Doel: Zichtbaarheid en betrokkenheid vergroten

Verbeterpunten:

- Aanbieden van halfjaarlijkse updates van onderzoeksvoortgang.
- Raad betrekken bij het eigenlijke onderzoek (voorbeeld: Hemelwaterafkoppeling).
- Mogelijkheden van eigen ruimte op website benutten (nieuwsbrief voor raads- en commissieleden).
- Raad betrekken bij de oriëntatie op mogelijke onderwerpen voor onderzoek.
- Populaire samenvatting van onderzoeksrapporten aanbieden.
- Toelichten van onderzoeken in commissies voortzetten.
- Toetsen of aanbevelingen zijn uitgevoerd (voortgangsonderzoek).

Relatie Publiek / Rekenkamercommissie

Doel: Bekendheid en betrokkenheid vergroten

Verbeterpunten:

- Mogelijkheden van eigen ruimte op website benutten.
- Inwoners betrekken bij de oriëntatie op mogelijke onderwerpen voor onderzoek.
- Populaire samenvatting van onderzoeksrapporten aanbieden.
- Enquêtes doen onder de inwoners.
- Persberichten uitdoen en persconferenties uitschrijven bij het uitkomen van een onderzoeksrapport.

Relatie College en Ambtelijke organisatie / Rekenkamercommissie

Doel: Betrokkenheid en acceptatie vergroten

Verbeterpunten:

- De wijze van terugkoppeling naar de organisatie verbeteren door bijvoorbeeld het persoonlijk aanbieden van de rapportages aan proceseigenaar en portefeuillehouder.
- Meer aandacht voor het verschaffen van duidelijkheid over het ambtelijk en bestuurlijk wederhoor en de rol van de Rekenkamercommissie.
- Onderzoeksprotocol aanpassen, de procedure en rollen helder uiteen zetten.
- Aandacht voor het formuleren van de onderzoeksvraag en de toepasbaarheid van de aanbevelingen en de wijze van formulering daarvan. De rapportages en aanbevelingen worden nu nog teveel als “het rode potlood” ervaren.
- Blijvende aandacht voor de rol van de organisatie bij het veredelen van onderzoeksinformatie.

Werkwijze Rekenkamercommissie inclusief ondersteuning

Doel: Effectiviteit en efficiency verbeteren

Verbeterpunten:

- Helderheid over ondersteuning, verwachtingen werkzaamheden per project afspreken.
- Lokale informatie vast agendapunt maken op agenda Rekenkamercommissie.
- Bij grotere onderzoeken het vergaren van feitenmateriaal via inhuur van onderzoekscapaciteit regelen (stagiair).
- Procesregels t.a.v. de positie van de Rekenkamercommissie en het ambtelijk en

bestuurlijk
wederhoor en het rapporteren aan de gemeenteraad.

8. Aanbevelingen aan de raad

De Rekenkamercommissie adviseert de raad zich, conform hetgeen de raad in zijn vergadering van 29 juni 2005 heeft besloten te beraden op de gewenste groei-ontwikkeling van de Rekenkamercommissie. Aspecten die hierbij indirect of direct een rol spelen zijn de komende gemeenteraadsverkiezingen over anderhalf jaar en het feit dat de Rekenkamercommissie vanaf eind dit jaar geen externe leden meer heeft.

8.1. Samenstelling

Bij de besluitvorming over de invulling van de Rekenkamer in 2005 is aangegeven dat de belangrijkste overweging is of de raad kiest voor onafhankelijkheid van de rekenkamer ten opzichte van de raad, of opteert voor een grotere betrokkenheid van de raad in de vorm van een rekenkamercommissie (al dan niet met externe leden). In 2005 is gekozen voor een mix van onafhankelijkheid, deskundigheid en politieke betrokkenheid. Een bewuste en ook een goed te verdedigen keuze. De Rekenkamercommissie heeft werkenderwijs gemerkt dat dit compromiskarakter van de huidige Rekenkamercommissie problemen met zich mee kan brengen voor de rol van de raadsleden in de commissie. Enerzijds wordt onafhankelijkheid nagestreefd (de Rekenkamercommissie-pet), anderzijds betrokkenheid en draagvlak (de raadspet).

Het vergroten van het aantal raadsleden in een gemengd model kan bijdragen aan meer duidelijkheid wat dit aspect betreft. Dit is in elk geval de ervaring van de Rekenkamercommissies van Veenendaal en Wageningen.

Het opzetten van de raadspet kan makkelijker door mederaadsleden worden geneutraliseerd en worden gecontroleerd. Uitbreiding van het aantal raadsleden zou ook bij kunnen dragen aan een meer diepgaande inhoudelijke discussie in de Rekenkamercommissie. Ook ontstaat er meer ruimte en aanleiding om de externe leden met hun deskundige achtergrond om onafhankelijk advies/feedback te vragen bij kwesties waar de raad niet zozeer in politieke zin, maar als materie mee worstelt. Door het terugbrengen van het aantal externe leden van drie naar twee, wordt de keuze voor politieke betrokkenheid verder verduidelijkt en blijft er sprake van een slagvaardig team.

De Rekenkamercommissie adviseert de raad dan ook om een keuze te maken voor:

1. of wachten tot na de raadsverkiezingen van 2010 en een modelkeuze voorbereiden voor de nieuwe raad;
2. of nu opteren voor een volledig externe Rekenkamer (onafhankelijkheid) met drie leden en het instellen van een raadsklankbordgroep die minstens tweemaal per jaar met de Rekenkamercommissie om de tafel gaat;
3. of nu opteren voor een gemengd model, waar de meerderheid van de leden bestaat uit raadsleden (politieke betrokkenheid en draagvlak).

De meerderheid van de Rekenkamercommissie adviseerde in juni 2008 (toen nog voltallig) te kiezen voor het gemengde model, waar de afvaardiging van raadsleden in de Rekenkamercommissie wordt uitgebreid van in ieder geval twee naar drie leden, onder gelijktijdige terugbrenging van het aantal externe leden van drie naar twee (en onder handhaving van het extern voorzitterschap).

Waarbij dient te worden opgemerkt dat één van de interne leden om zwaarwegende op de praktijk gestoelde argumenten van mening is dat het raadslidmaatschap en het Rekenkamercommissielidmaatschap niet samengaan.

8.2. Budget

Het budget van 50.000 euro is tot nu toe toereikend gebleken om in elk geval een groot onderzoek te laten doen door externen en één of twee kleinere onderzoekjes (quickscan, benchmark).

Het budget kan gehandhaafd blijven op 50.000 euro.

De Rekenkamercommissie adviseerde in juni 2008 (toen nog voltallig) dit budget te handhaven.

8.3. Ambtelijke ondersteuning

Over de kwaliteit van de ambtelijke ondersteuning door de griffie is de Rekenkamercommissie tevreden. Wel is er behoefte aan heldere werkafspraken over de ambtelijke ondersteuning of deze nu extern of intern wordt geregeld.

Kiezen uit:

1. of nu opteren voor het handhaven van de status quo en de griffie tot 2010 de ambtelijke ondersteuning laten vervullen (dan bestaande uit het afronden van onderzoek, opstellen jaarverslag en voorbereiden van het onderzoeksprogramma 2009 en van de procedure rond een nieuwe Rekenkamercommissie);
2. of het nu extern onderbrengen van de ambtelijke ondersteuning;
3. of de griffie blijvend aanwijzen als ambtelijke ondersteuning voor de Rekenkamercommissie.

De Rekenkamercommissie adviseert te kiezen voor ambtelijke ondersteuning vanuit de griffie. De griffie kent de processen, weet de weg in de organisatie, is bekend met de lokale situatie en de bestuurscultuur, heeft kennis van of makkelijk toegang tot de dossiers en inmiddels drie jaar ervaring met het Rekenkamercommissiewerk. Opgemerkt dient te worden dat de externe leden er voorstanders van waren om de ambtelijke ondersteuning extern uit te besteden. Reden hiervoor was volgens de externe leden vooral dat de griffie haar scope meer bij de ondersteuning van de raad heeft dan bij de Rekenkamercommissie.

De aanbevelingen zijn verwoord in het raadsvoorstel dat in de raad van 29 oktober 2008 ter besluitvorming voorligt.

Bijlage 1

Overwegingen uit raadsvoorstel van 29 juni 2005

Letterlijke tekst:

- a. starten met een rekenkamercommissie als groei-ontwikkelmodel, met een mix van onafhankelijkheid, deskundigheid en bestuurlijke betrokkenheid;
- b. bestaande uit vijf personen: twee raadsleden en drie externen, onder wie de voorzitter (voorzitter extern om de onafhankelijkheid in dit model optimaal te waarborgen);
- c. keuze voor een meerderheid van externen ten opzichte van internen (raadsleden) eveneens vanwege de gewenste waarborging van de onafhankelijkheid;
- d. de twee raadsleden mogen niet uit dezelfde fractie komen; in de toelichting van de verordening dient te worden opgenomen dat de raad geacht wordt de benoeming van de raadsleden verstandig en evenwichtig in te vullen, bijvoorbeeld één raadslid uit een coalitie- en één raadslid uit een oppositiepartij;
- e. benoeming van raadsleden door de raad voor de duur van één raadsperiode, met inachtneming van het gestelde onder g;
- f. benoeming van raadsleden de eerste keer in september 2005 voor de periode vanaf dan tot aan de raadsverkiezingen 2006;
- g. in de a.s. septemberraad aan de dan benoemde raadsleden de opdracht meegeven de inwerkingtreding van de rekenkamercommissie per 1 januari 2006 voor te bereiden, in samenspraak met de rekeningcommissie; idem ten aanzien van de rekeningcommissie;
- h. benoeming externen per 1 januari 2006;
- i. benoeming externen zodanig dat enige continuïteit is gegarandeerd, bijvoorbeeld voor zes jaar of drie jaar met de mogelijkheid om voor drie jaar herbenoemd te worden door de raad;
- j. de drie externen dienen te beschikken over één of meer van de volgende kwalificaties:
 - relevante onderzoekservaring,
 - inzicht in gemeentelijke geldstromen,
 - gevoel voor bestuurlijke verhoudingen,
 - inzicht in bestuurlijke processen;
- k. wat de ambtelijke ondersteuning betreft, kiest men ook voor een ontwikkelingsmodel, te weten starten met ondersteuning vanuit de griffie vooralsnog met de thans bestaande formatie met een verwacht tijdsbeslag van maximaal 0,2 fte (één dag per week);
- l. vooralsnog wordt het aantal onderzoeken gesteld op 2 per jaar;
- m. de keuze van de onderwerpen gebeurt door de rekenkamercommissie zelf, waarbij wel rekening wordt gehouden met de eventueel door de raad aangedragen onderwerpen;
- n. de rekenkamercommissie dient de raad te informeren over de gekozen onderwerpen en de onderzoeksplanning;
- o. het is in principe aan de rekenkamercommissie zelf hoe zij haar onderzoeken inricht; daartoe kan zij een protocol opstellen; de rekeningcommissie stelt voor in de verordening op te nemen dat de rekenkamercommissie zo'n protocol dient vast te stellen en aan de raad en het college ter kennisname dient te zenden;
- p. wat betreft het benodigde budget: een landelijke richtlijn gaat uit van €1,- tot €2,- per inwoner, bij grote gemeenten eerder €1,- en bij kleine gemeenten eerder €2,- per inwoner; op grond hiervan gaat de rekeningcommissie voor onze gemeente uit van €50.000,- op jaarbasis, all in, dus inclusief salaris of vacatiegelden externen.
- q. na 4 jaar of zoveel eerder als daartoe aanleiding is, volgt evaluatie van dit startmodel. Deze evaluatie moet in elk geval zijn afgerond uiterlijk vóór de gemeenteraadsverkiezingen van 2010.

Bijlage 2

- Uitgaven 2006, 2007 en 2008 t/m 18-09-08

Kostensoort	Omschrijving	Bedrag 2006 (bijgesteld)	Bedrag 2007	Bedrag 2008 t/m 18-09-08
Documentatie	lidmaatschap 2006 NVR	300,00	305,00	310,00
Representatie	diverse posten	933,40	121,22	113,00
Diensten, vergoedingen	diverse posten	16.840,83	10.575,00	10.590
Vergoedingen externe leden	diverse posten	17.158,78	18.494,98	11.070
Autokosten		133,76		59,00
Ambtelijk secretariaat	ambtelijk secretariaat	14.633,23	16.141,58	7.242
Totaal generaal		50.000	45.637,78	24.615
Restant			4.362,22	25.385